

ZÍTRA BUDE LÍP

Lidstvo se má čím dál lépe a budoucnost může být ještě radostnější.

Rychlý pokrok technologií otevírá nebývalé možnosti a navíc jsou tu odvážní vizionáři, kteří cítí svoji příležitost.

□ JIŘÍ SOBOTA

Peter Diamandis nebyl nikdy úplně „normální“. Když mu bylo osm let, rozesadil okolo sebe rodinu a udělal jí přednášku o americkém kosmickém programu. Když

mu bylo dvanáct, vyhrál první cenu v technické soutěži s návrhem odpalovacího zařízení, z něhož bylo možné vypustit tři rakety najednou. Jako kluk si objednával chemikálie, za jejichž držení by byl dnes – jak sám vzpomíná – podezírán z přípravy teroristického útoku, a experimentoval s jejich výbušnými účinky. Jednou hodil podomáčku vyrobenou bombu do rodinného bazénu, aby zjistil, jak silně exploze rozbouří hladinu. Síla traskaviny předčila očekávání a bazén praskl.

Dvaapadesátiletý Diamandis dnes patří mezi nejextravagantnější vizionáře a byznysmeny současnosti. Specializuje se na projekty, které většina lidí považuje za nerealizovatelné. Díky jeho projektu Zero Gravity mohl například téměř úplně ochrnutý vědec Stephen Hawking stejně jako 12 tisíc dalších zájemců zažít na vlastní kůži ve speciálně upraveném dopravním letadle stav beztlaku. Jindy se zase několik platicích „turistů“ skrze jeho „cestovní kancelář“ vydalo k Mezinárodní kosmické stanici. Diamandis založil a především sehnal peníze na sérii motivačních cen pro odvážné vynálezce – jedním z výsledků byla první soukromá kosmická raketa vyvinutá za zlomek ceny, kterou k podobným projektům obvykle potřebují vládní agentury. Na prahu dospívání se ale nad nezkroutným duchem týčili jako obvykle rodiče, a ti měli jiné plány.

Nevíme přesně, jak pan a paní Diamandisovi reagovali na zničený rodinný bazén, možná ale později litovali toho, že za zmíněnou přednášku o vesmíru nadšenému synovi vyplatili motivační „honorát“ 15 dolarů. Sami se do Spojených států přistěhovali z chudého řeckého ostrova Lesbos, oba byli lékaři a medicína pro ně byla krokem do světa solidní západní střední třídy. Pro mladého Petera to byla naopak nuda. Na televizních obrazovkách tehdy poblikávaly zrnité záběry z přistání Apolla 11 na Měsici. O rok později držel osmiletý chlapec palce posádce Apolla 13, která kvůli technické poruše při letu na Měsíc bojovala prakticky v přímém přenosu o život. Tehdejší realita dobývání vesmíru se v televizi prolínala s rozmáchlou vizí kosmického sci-fi seriálu *Star Trek*, který ovlivnil celou jednu generaci malých kluků a holek. Arénou příštích dobrodruhů a objevitelů byl vesmír. Tam čekalo dobrodružství a nové obzory lidstva. Budoucnost byla →

Ve velkém stylu.

(Těžba na asteroidech)

FOTO: NASA/ESA

skvělá, vlastně fantastická. Studium anatomie mělo v tomto ohledu péče jenom jisté limity.

Peter Diamandis se nevbouřil ani neodešel z domova. Situaci vyřešil způsobem, který je pro něj docela typický. „Tak o. k., řekl jsem si, budu teda dělat oboje,“ vzpomínal na své rozhodování před rokem na stránkách magazínu Forbes. Nastoupil poslušně na medicínu, po roce se ale ještě přihlásil na prestižní Massachusettský technologický institut a k lékařství na Harvardu přidal studium molekulární biologie, aeronautiky a astronautiky. Další roky střídavě pendloval mezi oběma školami a obě také dokončil. Lékařskou praxi si však nikdy neotevřel.

Místo toho se mu podařila jiná, zcela nepravděpodobná věc: stal se profesionálním klukem, který nahlas sní o cestách do hlubin vesmíru, záračných výstřelcích moderní techniky, dokonalejších robotech, vševědoucích počítačích, dobrodružství. V podobném rozpoložení se pravděpodobně nacházela v jistém věku většina z nás, časem ale přišlo „zmoudření“. Petera Diamandise s jeho nakažlivým nadšením, přesvědčivou argumentací a vysokou inteligencí here spousta lidí vážně, i když se jeho svět podobá více sci-fi seriálům než dnešní běžné realitě.

Nakonec posoudíte sami. Když Diamandis na počátku studii techniky zjistil, že na škole chybí klub zájemců o lety do vesmíru, založil vlastní s takovým úspěchem, že společnost Studenti pro výzkum a rozvoj vesmíru má nyní své pobočky na 35 amerických univerzitách. O rok později dokázal přesvědčit několik podobně založených kolegů a finančních dárců otrávených ze skomírajících vesmírných programů vlády do té míry, že společně založili vlastní International Space University: škola, na níž dvě stovky studentů procházejí obory spojenými s dobýváním a průzkumem vesmíru, dnes sídlí ve Strassburgu v kampusu za 30 milionů dolarů. K založení zmíněné společnosti Zero Gravity bylo zapotřebí poshánět půl milionu dolarů, což se Diamandisovi po mnoha měsících přesvědčování podařilo za spolupráce jednoho technika NASA a jednoho bývalého astronauta.

Peter Diamandis totiž především není člověk, kterého by hned tak něco odradilo. Když projevil žádost o zkušenost se stavem beztlížnosti vědec Stephen Hawking, narazil například na zdánlivě neřešitelný problém. „Hawking se na nás

obrátil a řekl, že jeho smem je podívat se do vesmíru,“ vypráví o jednom ze slavných momentů své kariéry Diamandis. „Rekl jsem mu, že do vesmíru ho vyslat neumím, v našem letadle ho ale můžeme nechat vyzkoušet si stav beztlížnosti. Okamžitě souhlasil a já jsem hned druhý den vydal tiskové prohlášení. Vzápětí mi začaly drnčet telefony. Na jednom byl člověk, který provozoval naše letadlo a ten říkal: Zláznul jste se? Vždyť ho zabijete! Na druhém byl někdo z federálního letectvého dozoru a ten upozorňoval: Jste oprávněni pouze k letům s tělesně zdravými lidmi. Odpověděl jsem mu něco jako: Polibte mě... Prostě těhle světové kapacitě na gravitaci dáme možnost dostat se do beztlížného stavu!“

Trvalo to šest měsíců. Diamandis přemluvil čtyři lékaře, aby sepsali dobrozdání, podle nějž je Hawking experimentu schopen. Zakoupil nejdražší možné pojištění pro případ průvihu a následných žalob. V letounu zřídil speciální oddělení plně vybavené pro poskytnutí první pomoci.

JAK BOHATNEME

Světové HDP na hlavu

ZDROJ: W. KOLYTSKY, NACONALNÍ ÚSTAV PRO EKONOMICKOU

Kromě toho vyprodal místa ve zbytku letadla zájemcům o mimořádné zážitky, takže na celé akci nakonec vydělal 150 tisíc dolarů. Všechno totiž klaplo, letoun na své parabolické dráze umožnil známému vědci „vzlétnout“ hned několikrát a fotografie rozzářeného Hawkinga obléhly svět – a posloužily jako skvělá reklama dalším Diamandisovým projektům.

S podobným nasazením přistupuje Diamandis k problémům, na které by se méně velkorysý duch ani neodvážil pomyslet. Opustily vlády kosmické programy? Pak je možné sehnat peníze na projekt soukromého vesmírného prostředku, jenž dokáže, že do kosmu lze létat za zlomek dosavadní ceny. Trpí lidstvo nedostatkem lékařů? Co zkusit vypsat motivační soutěž na vývoj diagnostického přístroje, který za pomoci nejmodernější techniky nahradí alespoň v základních postupech doktory z masa a kostí? Obáváte se nedostatku surovin na naši přelidněnou planetu? Proč nepřemluvit bohaté investory a nezaolozit s nimi společnost, jejímž cílem je těžba surovin na asteroidech v dosažitelném okolí Země?

Vše z dosud uvedeného skutečně patří do seznamu činností, jimiž se zabývá jediný člověk. Není ale sám. Projekty často financují nebo se jich účastní lidé, kteří podobně průlomové koucky sami zvládli a dokázali vlastním úsilím původně v podstatě z ničeho zásadně proměnit život obrovského množství lidí. Takže těžba naposledy zmíněná těžba na asteroidech vypadá o dost méně nepravděpodobně v okamžiku, kdy se dozvíme, že mezi její investory patří mimo jiné Larry Page, zakladatel firmy Google. Tedy muž, který spolu s kolegou Sergeyem Brinem vymyslel v garáži za studii algoritmus, s jehož pomocí je teď možné se během zlomků vteřiny z mobilního telefonu dostat k informacím, k jejichž získku před 15 lety i nejmočnější lidé světa potřebovali celé týmy poradců.

Nebezpečné křovi

Svět je možné nahlížet různě, velká část lidí ale současnost vidí černě. V obvyklých titulcích zpráv bývá zhruba 90 procent informací negativních, média jsou přitom docela dobrým lakmusovým papírkem, protože se v tvrdé konkurenci snaží lidem nabízet to, co chtějí číst a slyšet. Často přitom záleží nejen na tom, čemu věnujeme pozornost, ale i na úhlu pohledu. Když se na nedávny pohřeb Nel-

Budoucnost je Star Trek.
(Peter Diamandis)

PHOTO: PROGRESSIVE/CE

sona Mandely sjeli státníci ze všech koutů planety bez rozdílu politického přesvědčení, bylo to možné vnímat jako důkaz, že existují hodnoty a činy, ke kterým se hlásí většina lidstva, a že kvůli rozloučení s významným mužem dokážou do jedné řady nebo stejného letadla usednout lidé, kteří si jinak nemohou přijít na jméno. Stejně tak ovšem můžete vypíchnout kontroverzní potřesení rukou Baracka Obamy s Raulem Castrem

nebo nekompetentní výkon tlumočnicka do znakové řeči.

Dívat se na svět se skepsí a pesimismem je prý vlastně přirozené. Důvodů je mnoho. Stačí například, když člověk celý svět vnímá jako metaforu osobního života, v němž zhruba od čtvrtého desetiletí každý cítí, jak jeho fyzická existence nevyhnutelně míří k zániku. Nejde ale jenom o obraznost. Vědci stále častěji vysvětlují, že jsme k negativním emo-

cím vlastně evolučně „zkonstruováni“. Co nejpřesnější vyladění k včasnému rozpoznání hrozeb bylo přece dlouho základní podmínkou přežití. Zjednodušeně řečeno, „bezstarostných optimistů“ je tak málo proto, že je dávno sežrali lvi“.

Dnešní výzkumy neurovědy tak například odkazují k vývojově nejstarší části mozku nazvané amygdala, která jako první zpracovává vstupní informace, spouští v podstatě automaticky →

Změny jsou rychlejší, než si myslíte.
(Ray Kurzweil)

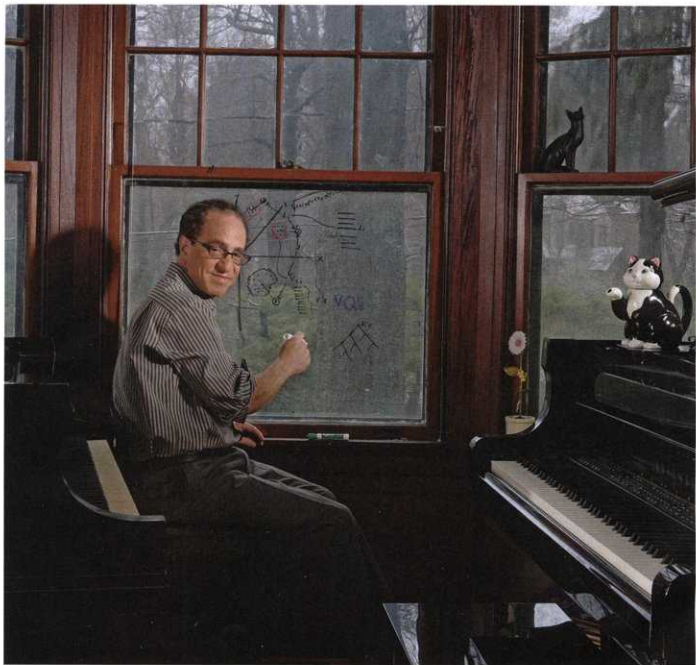

FOTO: PRAHA/STYL

→ obranné reakce na nové, neznámé podněty a chladný racionální úsudek odsovává na klidnější chvíle. Když tak při pomalé procházce lesem něco nečekaně zašustí v křoví, málokdo si v první vteřině vzpomene na jarní větrík, který celé odpoledne vane krajinou - nejdříve musí utišit instinktivní uleknutí se z hrozby, jež se v houštině může skrývat. Behaviorální psychologové pak zase popisují celé sady vrozených poznávacích mechanismů,

skrze něž „filtrujeme“ realitu a informace. Při jejich výzkumech například lidé systematicky přikládají větší hodnotu věcem, o které přišli, než věcem, které nově získali, nebo považují automaticky za neřešitelné problémy, na jejichž řešení nemají bezprostřední vliv.

Dobrou ukázkou takového nazírání může být třeba nedávný hit ekonomické literatury, kniha *Až dojdou peníze*, zprávu o ní přinášíme na str. 38-39. Přestože svět

podle všeho úspěšně překonal poslední ekonomickou krizi, k obávanému zhroutení eurozóny nedošlo, Spojené státy neupadly do platební neschopnosti, Irsko se po letech „nucené správy“ právě vrací zpět na finanční trhy a tragické Řecko podle posledních informací totéž udělá během letošního roku, ve skutečném středu zájmu se ocitá studie o tom, jaké potíže Západ (možná) čekají zase příště - tentokrát v podobě pomalého ekonomického růstu.

Existují ale lidé, kteří se na svět *chtějí* dívat jinak. Chvilu, kdy se moderní člověk ocitne v přímém ohrožení života, jsou dnes přece jenom spíše výjimečné. Tragédie, katastrofy či důvodů ke starostem je samozřejmě vždy dost, je tu však také druhá strana mince, na níž je možné pozorovat stejnou, nebo dokonce delší sérii „dobrých zpráv“. Ostatně pokud jsou stále houstnoucí davy lidí žijících na naší planetě důkazem toho, že člověk patří k nejmúspěšnějším druhům, pak to snad nemůže jít s naší civilizací tak úplně z kopce.

Pro celistvý pohled na svět je zkrátka důležitý kontext a rozvaha. Dobrou metaforou je tu třeba počasí. Když žijete v malé vesnici v horách, zhruba tušíte, že loňská zima za mnoho nestála a letošní Vánoce jsou opět bez sněhu. Jak bylo předloni, si už pravděpodobně vzpomenejte jenom obtížně a na léto 2005 si již nepamatujete vůbec. Pokud všechny další informace o atmosférickém dění berete třeba z televize, dozvídáte se především o povodních, vlnách sucha nebo tornádách - zpráva o standardním průběhu léta v brazilském vnitrozemí by u obrazovky pravděpodobně mnoho lidí neudržela. Udělat si však z tohoto úhlu pohledu obrázek o tom, jak se dlouhodobě vyvíjí globální klima, prostě není možné, pokud o to cíleně neusilujete četbou příslušných studií. Když se do nich ponoříte, můžete zjistit překvapivé věci.

Společně

„Dostupnost čehokoli, co by člověk mohl chtít nebo potřebovat, se 200 let rapidně zvyšuje, pomaleji již dobře deset tisíc let. I když započítáme stamiliony lidí, které dosud žijí v největší bídě, má dnešní generace lidí přístup k takovému množství kalorie, wattů, gigabytů, megahertzů, tun zemědělských vynosů na hektar, kilometrů ujetých na jeden litr, mil proletěných v letadlech jako žádná jiná. Má více vakcín, vitamínů, bot, zpěváků, televizních seriálů, kráječů ovoce, sexuálních partnerů, tenisových raket, navážených stěel a čehokoli ostatního, než kolik si vůbec dokáže představit, že by mohla někdy potřebovat,“ píše britský zoolog, popularizátor vědy a konzervativní politik Matt Ridley v knize, jež pod názvem *Racionální optimista. O evoluci prosperity* vyšla loni i v českém překladu. Ridley zde nashromáždil spoustu dat a dochází k poměrně jednoznačnému závěru. Lidstvo jako ce-

lek nikdy nežilo tak dobrým životem jako právě dnes. Pokrok se týká Západu i méně rozvinutých částí světa, v nich se například počet lidí žijících pod hranicí bídě snížil na polovinu. Za posledních 100 let se dětská úmrtnost snížila o 90 procent. Průměrný věk dožití se prodlužuje tak překotným tempem, že si ho poslední dvě generace poprvé v historii lidstva na základě osobní zkušenosti uvědomují.

Kromě statistiky je na knize pozoruhodný princip, kterým autor zjevny pokrok zdůvodňuje. Lidstvo učinilo geniální objev, když si jeho jednotliví členové začali dělit práci. Specializace umožnila soustředit se na omezenou činnost a opakováním ji neustále zlepšovat. Skutečným motorem lidstva je pak vzájemná výměna taktů nabytých myšlenek a zkušeností, civilizace je v podstatě kolektivní dílo. Pokrok byl zpočátku pomalý, s přibývajícím počtem lidí se ale jeho tempo zrychlovalo. Rychlost, s jakou nyní přijímáme novinky a měníme je v samozřejmou součást života, je pozoruhodná. Ptát se teď někoho na to, zda má k dispozici smíchovácí záchod, je ve většině světa směšné. Před 100 lety bylo takové zařízení v domácnosti považováno za luxus.

Samozřejmě že při hodnocení lidstva z takového nadhledu není prostor na „detaily“ či „škorbrnutí“. Lidstvo prožilo nezměrné množství hrůz a mnohokrát se spálilo. Pokud se vrátíme k metafoře počasí, různých bouřek, krupobití či povodní bylo vždy dost, přesto nelze přehlédnout, že dnešní život nabízí pro velkou část lidstva kvalitu i kvantitu, jaká byla dříve nepředstavitelná. Ridley vede pomyslnou dlouhou křivku směřující vzhůru, na níž se i takové události jako velká hospodářská krize nebo světová válka jeví jako větší či menší „škorbrnutí“.

I autoři, kteří se na postup lidstva dívají s potěšením, však nakonec čelí zásadní námitce. Nestane se lidstvo obětí vlastního úspěchu? Počet lidí na planetě přece právě díky pokroku v medicíně a dalším znalostem nezadržitelně stoupá. Za pár desetiletí zde bude žít nejméně devět miliard lidí a ti se budou snažit dosáhnout alespoň takové úrovně, jakou mají dnes lidé na Západě. Běžné výpočty ukazují, že planeta nemůže takové množství zdrojů poskytnout. Co tedy bude následovat? Skeptici věští podivné věci. „Ať se nám to líbí nebo ne, právě v tomto století se pravdě-

podobně rozhodne, jaký je optimální počet lidí na této planetě,“ píše ve své poslední knize *Countdown* (Odpočet) Alan Weisman, známý i v Česku svým bestsellerem *Sořet bez nás*. „Buď se rozhodneme sami korigovat vlastní počty, nebo to příroda udělá za nás,“ dodává, ale do definice postupu, jakým by lidé měli počty svého druhu redukovat, se nepouští.

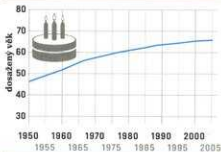
Optimisté jako Diamandis to vidí trochu jinak.

Nová era

Zakladatel firmy Amazon Jeff Bezos vyvíjí vlastní kosmický program. Sergey Brin, spoluzakladatel Google, stojí za nedávným prvním „umělým masem“ neboli hamburgerem ze zkumavky. Elon Musk, zakladatel firmy PayPal, rozjíždí projekt soukromého letu na Mars poté, co vyslal první soukromé kosmické plavidlo k Mezinárodní kosmické stanici a založil firmu Tesla, která vyvíjí elektrické automobily. Google staví roboty a konstruuje automobil, jenž nepotřebuje řidiče. Amazon

ŽIJEME STÁLE DÉLE

Průměrná délka dožití

ZDROJ: M. RIDLEY, RACIONÁLNÍ OPTIMISTA →

→ chystá doručování zásilek pomocí bezpilotních dronů, změnu, která by v širším měřítku mohla značně prospět v odlehlejších částech zeměkoule, kde chybí nákladná pozemní infrastruktura. „Moje základní filozofie zní: Vytvořme si sami budoucnost, jakou bychom chtěli mít,“ říká k tomu Peter Diamandis, který patří k lidem, podle nichž budoucnost spíše než pochmurnou krajinu připomíná právě kultovní seriál Star Trek. „Když jsem poprvé spatřil plakátek s tzv. Murphoyho zákonem, který říká, že „co se může pokazit, také se pokazí“,“ pokračuje v rozhovoru Diamandis. „Přišlo mi to směšné a vytvořil jsem si vlastní pravidlo: Když se něco může pokazit, tak to sprav.“

Zatímco se velká část světa strachuje o budoucnost, mezi technologickou elitou ve Spojených státech panují téměř závody ve smělých myšlenkách a nápadech, do kterých se zároveň investují miliardy vlastnoručně vydělaných dolarů. „Některé experti tvrdí, že jsme se ocitli ve vzácné chvíli technologického vývoje lidstva, kdy se donedávna nepředstavitelné úspěchy stanou v podstatě rutinní záležitostí a způsobí, že neomezené ambice a finanční prostředky dnešních superbohatých technokratů zanechají trvalou stopu na vývoji lidstva,“ popsal vloni situaci jindy poměrně strážlivý deník Financial Times.

Knihy, které stojí za přečtení:

Peter Diamandis, Steven Kotler: **Hojnost: Budoucnost je lepší, než si myslíte**

Matt Ridley: **Racionální optimista. O evoluci prosperity**

Ray Kurzweil: **The Singularity Is Near. When Humans Transcend Biology**

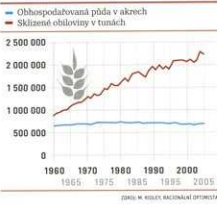
Stewart Brand: **Whole Earth Discipline. Why Dense Cities, Nuclear Power, Transgenic Crops, Restored Wildlands and Geoengineering Are Necessary**

Arthur Herman: **The Idea of Decline in Western History**

Steven Pinker: **The Better Angels of Our Nature. The Decline of Violence in History And Its Causes Violence Has Declined**

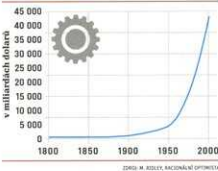
Právě Peter Diamandis o tom ví své. On sám patří do pestré směsice lidí, kteří se dobře shodnou s Mattem Ridleyem v hodnocení přítomnosti s tím, že lidstvu nezbyvá než kvapně postupovat vpřed. S jeho vlastní vizi je možné se seznámit v knize, jejíž vyšla také v češtině v českém překladu – *Hojnost: Budoucnost je lepší, než si myslíte*. Autor v ní popisuje celou sérii možných technologických řešení stávajících problémů, od zajištění dostatku pitné vody a potravin až po dostupnou lékařskou péči, čistou energii a přístup ke vzdělání a rozvoji vlastních schopností. Vizionář nenabízí žádný luxus, tvrdí však, že lidé díky své vynalézavosti budou schopni si i nadále

STEJNÁ ROZLOHA, VÍCE POTRAVIN

NADBYTEK VŠEHO

Hodnota světové ekonomiky

najít dostatek zdrojů k tomu, aby křivka postupného vzestupu civilizace i nadále stoupala.

Jak je to možné? Jeden z nejvýraznějších futurologů současnosti (a vynálezce, jemuž vdčíme mimo jiné za schopnost počítat rozumět mluvenému slovu) Ray Kurzweil vysvětluje, že rychlost technologických inovací se v posledních desetiletích závratně zvyšuje. Díky rozmachu vsudyprůmyslné digitalizace se již několik desetiletí prakticky obecně uplatňuje tzv. Moorův zákon, podle nějž se každé dva roky zdvojnásobí kapacita základních elektronických součástek a tempo technologických změn dnešní doby je tak exponenciální, nikoli lineární. Co to znamená? Kdyby člověk chtěl podle stejného vzorce prostě jít vpřed, nepostupoval by rovnoměrně krok za krokem, ale ve zvláštním stupňovaném tempu. Prvním krokem by urazil obvyklých sedmdesát centimetrů, druhým metr čtyřicet, třetím dva metry osmdesát, čtvrtým již pět metrů šedesát a pátý krok by byl dlouhý více než jedenáct metrů. Kdo chce počítat dál, zjistí, že již třináctý krok bude měřit více než poevntnou pohádkovou míli a dál se chodit velmi rychle začíná fíťt prostorem kosmického rychlosti.

Moorův zákon, který již několik desetiletí skutečně zcela reálně funguje

v praxi, umožnil překotný vývoj a zlevňování technologií, takže chytrý mobil, který dnes se vši pravděpodobností běžně nosíte v kapse, v sobě za dostupnou cenu koncentruje výkon, jenž před velmi nedávnou dobou vyžadoval vybavení zabírající celá patra budov a rozpočet vládních ministerstev.

Překotný vývoj nových technologií ovšem stvořil také zcela novou generaci bohatých „inženýrů“, z nichž jsme uvedli jenom jména několika nejznámějších. Podle optimistů teď vlastně zažíváme výjimečnou situaci, kdy je možné pokoušet se o realizaci nejsmělejších plánů a nespoletat se při tom na opatrné politiky a pomaly chod státních byrokracií. Peter Diamandis pak patří k lidem, kteří se do chaotického kvasu pokoušejí občas vnést nějaký řád – promýšlí možná řešení a využívá svých schopností k tomu, aby například vypsal motivační soutěž pro zdatnějšíky s odvážnými nápady a sehnal od bohatých mecenášů peníze na případnou odměnu.

Tímto způsobem vznikla v roce 2004 první soukromá kosmická raketa (zkonstruoval ji Burt Rutan a vyhrál deset milionů dolarů), stejně jako bylo v roce 2010 nalezeno rychlé řešení následků výbuchu ropné plošiny Deepwater Horizon v Mexickém zálivu, když se ukázalo, že stát není schopen zajistit potřebné technické prostředky.

Co bude dál, není samozřejmě nikdo. Sebevíc velkorysý pokus o technická řešení problémů lidstva nemusí uspět, velké omyly a selhání naopak mnozí předpovídají a rozhodně nikdo nepředsokoládě, že úspěch je zaručen jakýmsi přírodním zákonem o lidském pokroku. Propadat pesimismu je ale podle lidí jako Peter Diamandis předčasně a vlastně se často může jednat o optický klam. Jako příklad může na závěr posloužit příběh města Londýn.

V britském hlavním městě se ve druhé polovině 19. století zcela vážně debatovalo o tom, že velkoměsto hrozi zkáza. Příčinou byla dopravní kalamita: pokud bude na londýnských ulicích přibývat koňských povozů stejným tempem jako dosud, vytvoří se v následujících desetiletích na povrchu tanejšších vozovek vrstva koňského trusu dosahující výšky zhruba půl metru. Odklizení takového množství mrvy si nikdo neuměl představit a městu tak hrozil neslavný kolaps. Úhava byla zcela v pořádku, nepočítala jenom s tím, jak rychle a nepředvídaně se rozvíjí příběh lidského pokroku. Dříve než se tak konečně zaplavily ulice Londýna vozy poháněné spalovacími motory. Auta mají nepochybě své vlastní stinné stránky, Londýn nicméně pulzuje životem dodnes. ■